

30.12.2016

dnro 279/01/16

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Lausuntopyyntö OM 2/472/2016

Komission direktiiviehdotus maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinnista

Oikeusministeriö on pyytänyt 24.11.2016 konkurssiasiamieheltä lausuntoa Euroopan unionin komission 22.11.2016 antamasta ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi, joka koskee ensi sijassa yritysten varhaisen vaiheen uudelleenjärjestelyjä ja yrittäjien vapautumista velkavastuusta. Direktiivissä ehdotetaan myös muun muassa erinäisiä toimia yrityssaneeraus-, konkurssi- ja velkajärjestelymenettelyjen tehostamiseksi. Lausuntonani esitän kunnioittaen seuraavan.

Yleistä

Direktiivin tavoite elinkelpoisten yritysten tervehtymisestä varhaisella saneerauksella sekä toisaalta tehokkaasta likvidaatiomenettelystä, kun uudelleenjärjestelyille ei ole edellytyksiä, on kannatettava. On tärkeää pyrkiä selvittämään hyvissä ajoin yrityksen tai elinkeinonharjoittajan maksuvaikeuksien ilmenemisen jälkeen, onko ja millä keinoin toiminnan tervehtyttäminen mahdollista vai tulisiko velallisen toiminta päättää konkurssimenettelyn kautta. Taloushallinnon työkalut, joilla voitaisiin auttaa yrittäjiä ja yhteisöjä arvioimaan luotettavasti taloudellista tilannettaan ja mahdollisuuksiaan selviytyä jo ilmenneistä maksuvaikeuksista, ovat olennaisia tavoitteen kannalta. Mitä aikaisemmassa vaiheessa neuvottelut saneeraustarpeesta ja -keinoista aloitetaan velkojien kanssa, sitä paremmaksi ennuste saneerauksen onnistumisesta muodostuu. Käytännössä saneerausta haetaan usein liian myöhään, jolloin velallisen yritystoiminta saattaa olla jo konkurssikypsä. Varhaisempaan vaiheeseen sijoittuville neuvotteluille ja niihin perustuville uudelleenjärjestelyille on epäilyksettä tarvetta.

Rehellisille elinkeinonharjoittajille on perusteltua varata mahdollisuus vapautua velkavastuusta, kuitenkin niin, että menettely on tavoitteiltaan tasapainoinen ja ottaa huomioon sekä velallisen että velkojien edut. Lisäksi on järkevää pyrkiä tehostamaan kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyjä, etenkin, jos menettelyn kustannuksia voidaan vähentää ja sen kestoa lyhentää sekä parantaa velkojille maksettavia suorituksia. Nämä kaikki seikat toimivat myös velallisen hyväksi.

Konkurssiasiamiehen toimisto

The Office of Bankruptcy Ombudsman

Ratapihantie 9
00520 HELSINKI

Puhelin
Faksi
Sähköposti

029 566 5111
029 566 5110
etunimi.sukunimi@oikeus.fi
www.konkurssiasiamies.fi

Samalla on tietenkin huolehdittava siitä, että varsinkin konkurssimenettelyyn liittyvät velallisen toiminnan selvitystarpeet tulevat otetuiksi huomioon. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta sekä rikosvastuun toteuttaminen ovat keskeisiä konkurssimenettelyihin liittyviä tavoitteita.

Direktiiviehdotuksessa todetaan, ettei siinä oteta lähtökohtaisesti lainkaan kantaa kansallisen lain mukaisiin menettelyn aloittamisperusteisiin, velkojen etuoikeusjärjestykseen tai takaisinsaannin kanneperusteisiin. Tästä huolimatta ehdotuksessa on eräitä säännöksiä, jotka koskevat osin myös näitä kysymyksiä. On syytä varmistua, ettei ehdotuksessa puututa esimerkiksi velkojen yhdenvertaisuuden toteutumiseen sen mukaisena kuin jäsenvaltiot ovat asiasta sääätäneet.

Suomen kansallinen lainsäädäntö toteuttaa nähdäkseni jo monia direktiiviehdotuksen tavoitteista. Velkojen saamat suoritukset ovat kansainvälisesti vertaillen hyvällä tasolla sekä konkurssi- että saneerausmenettelyissä, ja menettelyt ovat yleisesti ottaen tehokkaita. Suomessa konkurssiasiamies huolehtii konkurssi- ja saneerausmenettelyjen valvonnasta ja konkurssiasiamiehen toimiston yhteydessä oleva konkurssiasiain neuvottelukunta on laatinut näitä menettelyjä koskevia suosituksia. Konkurssiasiamiehen ylläpitämä Kosti-tiedonhallintajärjestelmä mahdollistaa jo tällä hetkellä varsin yksityiskohtaisten tietojen keräämisen konkurssi- ja saneerausmenettelyistä. Järjestelmää käytetään menettelyssä syntyneiden asiakirjojen tallentamiseen ja sitä voidaan hyödyntää tiedonvaihtoon asiaan osallisten välillä.

Ehdotetussa muodossaan direktiivi asettaisi Suomen lainsäädännölle muutos- ja kehitystarpeita etenkin varhaisen vaiheen uudelleenjärjestelyjen osalta.

Varhaisen varoituksen välineet

On tärkeää saada elinkeinonharjoittajat ja velallisyrietykset näkemään ne hyödyt, joita maksuvaikeuksien varhaisella tunnistamisella ja niihin puuttumisella voidaan saavuttaa. Lisäksi maksukykyisyyttä koskevan arvion tekeminen edellyttää riittäviä työkaluja, kuten välineitä taloudellisten tunnuslukujen analysointiin ja tarvittavien neuvontapalvelujen tarjoamista velallisen päätöksenteon tueksi.

Direktiiviehdotuksessa tarkoitetut varhaisen varoituksen välineet on muotoiltu siinä määrin yleisesti, että riittäväksi katsottava tapa toteuttaa 3 artiklassa mainitut velvoitteet jää varsin avoimeksi. Suomessa on tälläkin hetkellä tarjolla palveluja, jotka tähtäävät yrityksen auttamiseen talousvaikeuksissa ja niiden ennaltaehkäisemisessä. Työ- ja elinkeinoministeriön Yritys-Suomi Talousavun toiminta vastannee varsin pitkälle direktiiviehdotuksessa asetettuja tavoitteita. Talousapu on yrittäjille ja pienille yrityksille suunnattu valtakunnallinen maksuton talous- ja velkaneuvontapalvelu. TMA-Finland ry (Turnaround Management Association) on alun perin ollut kehittämässä kyseistä palvelua, minkä ohella yhdistyksen muukin toiminta tähtää taloudellisissa murrosvaiheissa olevien yritysten liiketoiminnan kehittämiseen,

muutoksenhallintaan ja uudelleensuuntaamiseen. Uusia hankkeita on tietojemme mukaan tälläkin hetkellä suunnitteilla. Näiden toimintojen koordinoimiselle ja niitä koskevan tiedotuksen keskittämiseksi olisi tarvetta.

Varhaisen vaiheen uudelleenjärjestelyt

Direktiiviehdotuksen keskeinen lisä Suomen maksukyvyttömyysmenettelyjen järjestelmään olisi rakenteellinen, säädelty neuvottelumenettely, jossa tuomioistuimen toimivaltaa voitaisiin rajata ja toteuttaa saneeraus jopa täysin sopimusperusteisesti.

Varhaisen saneerauksen säännösten soveltaminen tulee ehdotuksen 4 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kyseeseen, jos velallisen maksukyvyttömyys on todennäköistä ja jos saneerauksella voidaan palauttaa velallisen toimintakyky ja välttää maksukyvyttömyys. Yrityssaneerauslain (YSL) näkökulmasta kyse olisi siis saneerausmenettelystä, jonka aloittamiskynnys on alempi kuin lain 6 §:ssä on säädetty normaalimenettelyn tai nopeutetun saneerausmenettelyn osalta.

Yrityssaneerauslaissa säädetty nopeutettu saneerausmenettely vastaa jo osin ehdotuksen mukaista menettelyä: nopeutetussa menettelyssä voidaan lain 90 §:n ja 91 §:n mukaan jättää määräämättä selvittäjä ja velkojatoimikunta sekä jättää toimittamatta kuulutus menettelyn alkamisesta. Siitä huolimatta etenkin menettelyn aloittamiskynnyksen sekä tuomioistuimen roolin osalta olisi ehdotuksen perusteella säädettävä vielä kevyemmästä, neuvotteluihin perustuvasta menettelystä, jossa saneeraustuomioistuimen tehtäviä olisi rajattu. Sikäli kuin varhaisen vaiheen uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn sisällöstä ja suhteesta nykyisin mukaiseen menettelyyn säädettäisiin selkeästi, voidaan uutta menettelyä pitää tarkoituksenmukaisena ja jo olemassa olevan lainsäädännön tavoitteita tukevana. Ehdotuksen 4 artiklan neljännessä kohdassa säädetty vaatimus velallisen suostumuksesta neuvotteluille vaikuttaa varhaisen saneerauksen onnistumisen kannalta välttämättömältä ja itsestään selvältä. Yrityssaneerauslain mukaan saneeraushakemuksen vireilletulo ei edellytä kaikissa tapauksissa velallisen nimenomaista suostumusta, mutta velallisen myötävaikutus on käytännössä ehdoton edellytys saneerauksen onnistumiseksi.

Ehdotuksen 5 artiklan mukaan selvittäjän määrääminen ei olisi aina pakollista, mutta selvittäjän määräämistä voitaisiin artiklan kolmannen kohdan mukaan vaatia, jos velallisen eduksi määrätään yleinen täytäntöönpanokiello tai jos viranomaisen vahvistettavaksi tulee saneerausohjelma, jota kaikki ryhmäenemmistöt eivät ole kannattaneet. Selvittäjän määrääminen näissä tilanteissa vaikuttaa perustellulta.

Ehdotuksen 6 artiklassa on säädetty erillistäytäntöönpanon määräaikaisesta keskeytyksestä ("*stay of individual enforcement actions*") saneerausneuvottelujen varten. Edeltäessään saneerausasian vireilletuloa tuomioistuimessa tämä olisi järjestelmässämme uusi keino, jonka toteuttaminen edellyttäisi erityisen huolellista harkintaa ja valmistelua. Täytäntöönpanokiellon alkaminen neuvottelujen turvaamiseksi voisi olla perusteltua, kunhan voidaan

riittävästi varmistua siitä, että saneerausneuvotteluilla on mahdollista saavuttaa ne tulokset, joita niillä tavoitellaan. Mikäli täytäntöönpanokiellon edellytykset määritellään vain yleisellä tasolla ja liian laveasti, on vaarana, että neuvotteluajasta tulee uusi, varsinaiseen menettelyyn siirtymistä pitkittävä vaihe. On perusteltua, että mitä pidemmästä kiellosta olisi kysymys, sitä tarkemmat sen myöntämisen edellytykset olisivat, ja myös mahdollisuuksista päättää kiellon raukeamisesta olisi säädettävä vastaavalla tavalla.

Täytäntöönpanokiellon kesto olisi ehdotuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan lähtökohtaisesti neljä kuukautta kuitenkin niin, että sen enimmäiskesto olisi 7 kohdan mukaan rajattu 12 kuukauteen. Tämä vaikuttaa verrattain pitkältä ajalta. Yrityssaneerailain mukaiselle ns. rauhoitusajalle (käsittäen maksu-, vakuudenasettamis-, perintä- ja täytäntöönpanokiellot) ei ole sinänsä säädetty enimmäisaikaa, vaan sen vaikutusaika riippuu kulloinkin kyseessä olevan saneerausohjelman aikaansaamisen vaatimasta ajasta. Rauhoitusajan alkamisesta päättää tuomioistuimien ja se voi määrätä rauhoitusajasta vasta, kun saneerushakemus on tullut tuomioistuimessa vireille. Sopimusperusteisen saneerauksen tavoitteiden toteutumisen kannalta tarvitaan luonnollisesti eri mekanismeilla määräytyvä rauhoitusaika.

Täytäntöönpanokiello voitaisiin ehdotuksen 6 artiklan toisen kohdan mukaan määrätä olevan voimassa myös osittaisena eli vain tiettyjen velkojien osalta. Osittaisen kiellon osalta kyse ei olisi puhtaasti kollektiivisesta menettelystä, kuten voimassaolevan maksukyvyyttömyyslainsäädännön lähtökohta on. Vain joidenkin velkojien saatavia koskeva täytäntöönpanokiello vaikuttaa järjestelmämme kannalta vieraalta, joten sen voimaansaattamiselle kansallisesti tulisi olla hyvät perusteet. Etenkin, jos osittainen täytäntöönpanokiello voisi ulottua sellaisiin velkoihin, jotka eivät ole antaneet suostumustaan kiellon voimaansaattamiseen, on varmistettava, ettei kiello voisi rikkoa velkojien yhdenvertaisuutta ja lähtökohtaista oikeutta saada suoritus saatavalleen.

Saneerauksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta 7 artiklan neljännessä ja viidennessä kohdassa mainitut sopimusten jatkuvuuden periaate sekä sopimuksen purkamisen ehtojen rajoittaminen vaikuttavat yhtä lailla perustelluilta kuin lakisääteisenkin saneerausmenettelyn osalta on jo säädetty.

Ehdotuksen 8 artiklan toisessa kohdassa todetaan, että jäsenvaltioiden tulisi laatia saneerausohjelmasta sähköinen malliasiakirja mukaan lukien ohje sen käyttämisestä. Tämän toteuttamisessa voitaisiin käyttää olemassa olevia rakenteita. Asiakirjamalli voitaisiin mahdollisesti tallentaa saataville tietoverkkoon konkurssiasiamiehen toimiston tai konkurssiasiaineuvottelukunnan verkkosivujen yhteyteen taikka Kosti-järjestelmään, ja sen valmistelu konkurssiasiaineuvottelukunnassa voisi olla luonteva vaihtoehto.

Ehdotuksen artiklan 11 toisen kohdan mukaan vahvistettavan saneerausohjelman tulisi täyttää ns. ehdottoman täyttymisperiaatteen vaatimus, mikäli kaikki velkojaryhmät eivät ole hyväksyneet ehdotusta. Mikäli periaatetta on tarkoitettu sovellettavan käytännössä niin, että paremmalla etusijalla olevat saneerausvelat olisi maksettava maksuohjelman mukaisen

aikataulun perusteella kokonaisuudessaan ennen muita saneerausvelkoja, maksuohjelman aikataulu tulisi varmaankin porrastaa etuoikeutettujen velkojien eduksi. Nykyisessä saneerauskäytännössä eri etuoikeusluokissa olevia saatavia on totuttu maksamaan ajallisesti rinnakkain eikä niin, että tavalliset velat voisivat saada ensimmäiset suoritukset vasta etuoikeutettujen saatavien tultua maksetuiksi kokonaan. Nähdäkseni nykyistä menettelytapaa voidaan pitää velkojien kannalta kohtuullisena enkä pidä tarpeellisena, että suoritukset tulisi porrastaa ehdottoman aikajärjestyksen mukaisesti.

Ehdotuksen 14 artiklan toisen kohdan mukaan ohjelma ei sido tuntemattomia velkoja, mikä vastaa YSL:n nopeutetun saneerausmenettelyn sääntelyä tilanteessa, jossa velkojan ei voida olettaa saaneen tietoa saneerausmenettelyn aloittamisesta (91.2 §). Mikäli varhaiseen saneerausmenettelyyn liittyvien neuvottelujen aloittaminen tulisi merkittäväksi maksukyvyttömyysrekisteriin, menettelyn tulisi sitoa kaikkia velkoja. Neuvottelujen tarkoituksen toteuttamiseksi merkinnän tekeminen voisi kuitenkin olla epätarkoituksenmukaista. YSL:n mukaisten nopeutettujen saneerausmenettelyjen osalta on jo säädetty, että kuuluttamisesta voidaan luopua. Todettakoon, että tältä osin YSL:n sääntelyyn on valmisteilla vähäisiä muutoksia.

Ehdotuksen 15 artiklan neljännen kohdan mukaan muutoksenhakutuomioistuin voisi hyväksyessään saneerausohjelmaa koskevan velkojan valituksen joko kumota ohjelman taikka määrätä velallisen tai ohjelman puolesta äänestäneen velkojan maksamaan taloudellisen korvauksen valittajalle. Tässä yhteydessä voisi harkita, olisiko tarpeen säätää tuomioistuimelle mahdollisuus muuttaa ohjelmaa osittain. Ohjelmaa puoltaneelle velkojalle asetettava korvausvelvollisuus voisi merkittävästi vähentää velkojien kiinnostusta osallistua äänestykseen, mikä puolestaan voisi antaa suhteettomasti valtaa pienvelkojille tai velallisen läheisvelkojille. Saneerauskäytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa välttämättä mikään velkojaryhmä ei ole äänestänyt ohjelman puolesta tai sitä vastaan. Sääntely, joka voisi vähentää velkojien äänestyshalukkuutta, on ohjelman vahvistamisen kannalta ongelmallinen. Näin olisi etenkin siinä tapauksessa, jos korvauksen maksaminen voisi heikentää ohjelman hyväksymisen puolesta äänestäneiden velkojien asemaa siitä, mikä se olisi muutoin ollut.

Ehdotuksen 16 artikla tähtää yrityksen toimintaedellytysten parantamiseen suojaamalla eri tavoin uutta rahoitusta. Tältä osin ehdotus ulottuu maksunsaantijärjestyksen ja takaisinsaannin alueelle, jota koskeva sääntely on perinteisesti ollut kansallista ja on sitä ehdotuksenkin mukaan. Jos direktiiviin otetaan tämänkaltaisia optioita, on huolehdittava siitä, että päätösvalta näiden elementtien mukaan ottamisesta pysyy edelleen kansallisella tasolla.

Ehdotuksen 17 artiklan mukainen sääntely varhaiseen saneeraukseen liittyvien oikeustoimien suojasta jälkikonkurssissa edellyttäisi muutoksia lakiin takaisinsaannista konkurssipesään. Lisäksi sekä ehdotuksessa että säädettävässä laissa tulisi ottaa huomioon, että ehdotuksessa tarkoitettuja toimia voitaisiin toteuttaa jo ennen saneeraushakemuksen vireilletuloa. Sinänsä sääntely voisi olla perusteltua saneerauksen tavoitteiden saavuttamiseksi

etenkin, jos suoja ulottuisi jälkikonkurssin ohella myös YSL:n mukaiseen saneerausmenettelyyn.

Yhtiön johdon velvollisuudet, joista on säädetty ehdotuksen 18 artiklassa, tulisivat käytännössä säädettäviksi osuvimmin yritystoimintaa koskevassa lainsäädännössä, rikoslaissa ja mahdollisesti välillisesti takaisinsaantilaissa. Koska tiedossa on, että saneeraukseen hakeudutaan liian myöhään, oikeasuhtaiset velvoitteet ovat kannatettavia. Olisi vielä pohdittava, edellyttävätkö mahdolliset uudet velvoitteet valvontaa ja sanktiointia.

Yrittäjien vapautuminen velkavastuusta

Ehdotuksen 20 artiklassa on säädetty saneeraus- tai konkurssimenettelyjä koskeva kolmen vuoden määräaika, jonka jälkeen luonnollinen henkilö vapautuisi henkilökohtaisista ja elinkeinotoiminnan veloistaan. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan Suomessa, koska konkurssi ei vapauta velallista niistä konkurssisaatavista, jolle ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta. Tällainen muutos edellyttäisi niiden vaikutusten huolellista arviointia, joita muutoksella olisi elinkeinonharjoittajan asemaan verrattuna yhtäältä avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen ja toisaalta kuluttajavelallisen asemaan velallisena. Muutoksella olisi mahdollisesti vaikutusta siihen, kuinka houkuttelevana eri yritysmuodot nähdään.

Suomessa yksityishenkilön velkajärjestelyssä maksuohjelman normaalikesto on kolme vuotta. Silloin kun kyse on pelkästä velkojen järjestelystä, ohjelman kesto on pitkälti valintakysymys. Jos tervehdyttäminen sen sijaan edellyttää yritystoimintaan liittyviä järjestelyjä, kolme vuotta saattaa olla kategorisena määräaikana liian lyhyt saneerausmenettelyn tavoitteiden toteuttamiseksi. Se on lisäksi selvästi lyhyempi aika kuin nykyinen keskimääräinen saneerausohjelman kesto.

Kolmen vuoden määräaika voi myös olla mahdoton noudattaa niissä konkurseissa, joihin liittyy esimerkiksi oikeudenkäyntejä tai joissa varojen kertyminen konkurssipesään vie aikaa. Mikäli velallinen vapautuu veloista ennen kuin pesään on kertynyt varoja niiden maksamista varten, toimenpiteet varojen kerryttämiseksi olisi kaiketi lopetettava määräajan kuluessa umpeen. Harkittavaksi voisi myös tulla, pitäisikö myöhemmin tuloutuvista pesän omaisuuden kauppahinnoista tai muista varoista antaa määräyksiä varojen käyttämiseksi konkurssisaatavien maksamiseen.

Liiketoimintakiellon ja sitä käytännössä tosiasiallisesti vastaavien toiminnanharjoittamisen esteiden enimmäispituuden määrittämiseen kolmeksi vuodeksi tilanteissa, joihin ei liity rikollista menettelyä eikä kyse siis ole tuomioistuimen määräämästä lisärangaistuksesta, ei liene estettä. Ehdotuksen soveltamisalan tulee rajoittua tältä osin nimenomaan rehellisiin yrittäjiin.

Ehdotuksen 22 artiklassa säädetty mahdollisuus rajoittaa veloista vapauttavaan menettelyyn pääsyä ja pidentää menettelyn kestoa vaikuttavat perustelluilta ehdotuksella mainituista syistä. Vastaavasti vakuusvelkojen

suojaaminen veloista vapautumisen vaikutuksilta on tärkeää vakuuksien turvaavuuden ja vastaisen luotonannon kannalta.

Yksityishenkilön henkilökohtaisia ja elinkeinon harjoittamisen perusteella syntyneitä velkoja koskevien menettelyjen yhteensovittaminen 23 artiklan mukaisesti on perusteltua. Tällöin on huomioitava, että ehdotuksen neljännessä ja viidennessä luvussa säädetyt menettelyjen valvonta, menettelyihin kohdistuvat suositukset ja esimerkiksi tilastointi ovat myös vastaavasti koordinoituja.

Toimet menettelyjen tehostamiseksi

Ehdotuksen 24, 25 ja 27 artikloissa on säädetty viranomaiskäsittelyn joutuisuudesta, menettelyn toimijoiden kouluttamisesta sekä selvittäjien ja pesänhoitajien osalta ohjeistuksen antamisesta, valvonnasta, seuraamusten asettamisesta ja palkkioita koskevien sääntöjen laatimisesta. Suomessa konkurssiasiamiehen tehtävänä on huolehtia keskeisesti näistä tehtävistä kuitenkin niin, että tuomioistuimet huolehtivat asioiden tuomioistuinkäsittelystä ja tuomareiden koulutus kuuluu oikeusministeriön tehtäviin.

Konkurssiasiamiehen toimiston toiminta-ajatuksena on taata konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen toimivuus. Toimiston tehtävänä on myös osallistua talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan. Konkurssimenettelyjen osalta tavoitteena on varmistaa, että menettelyt hoituvat tehokkaasti, tuloksellisesti ja joutuisasti. Saneerausmenettelyjen osalta tavoitteena on taata, että menettelyt kohdentuvat oikein sekä toimivat tuloksellisesti ja joutuisasti. Konkurssiasiamiehen toimisto järjestää myös koulutustilaisuuksia.

Konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssiasiaain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on seurata konkurssipesien hallinnossa ja yritysten saneerausmenettelyjen toimeenpanossa noudatettavia menettelytapoja, tehdä aloitteita ja esityksiä menettelyjen, hyvän pesänhoito- ja yrityssaneeraustavan sekä valvonnan kehittämiseksi samoin kuin antaa niitä koskevia lausuntoja ja suosituksia.

Konkurssiasiamiehen sekä neuvottelukunnan toiminta tehostaa siis saneeraus- ja konkurssimenettelyjä valvonnan, koulutusten sekä käytäntöä ohjaavien suositusten kautta. Konkurssiasiamiehen toiminta on ollut tuloksellista ja olisi johdonmukaista, että myös velallisten varhaisen vaiheen uudelleenjärjestelyjen valvonta tulisi kuulumaan konkurssiasiamiehen toimivaltaan ainakin silloin, kun tuomioistuin määrää asiassa selvittäjän. Menettelyjen toimijoiden riittävä valvonta ja ohjeistus tulisi luonnollisesti turvata kaikissa maksukyvyttömyysmenettelyissä. Nykyisen velkajärjestelylain mukaisen menettelyn selvittäjät ovat pääasiassa tuomioistuinten valvonnassa siten, että tuomioistuin päättää muun muassa velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman hyväksymisestä.

Ehdotuksen 26 artiklan mukaan insolvenssimenettelyjen toimijoiden valintaperusteiden tulisi olla selviä ja läpinäkyviä ja määräysten antamisessa

tulisi kiinnittää huomiota selvittäjä- tai pesähoitajaehdokkaan kokemukseen ja asiantuntemukseen. Tarvittaessa olisi kuultava velallista ja velkojia. Nämä ovat perusteluja vaatimuksia, joita nykyjärjestelmässämme noudatetaan ja jotka on syytä edelleen säilyttää.

Ehdotuksen 27 artiklassa säädetään selvittäjän ja pesähoitajan palkkioista, joiden tulee olla sellaisia, että ne kannustavat oikea-aikaiseen ja tehokkaaseen prosessin päättämiseen, ottaen kuitenkin huomioon kyseessä olevan tapauksen vaikeusaste. Tämä on perusteltu lähtökohta. Kaikissa tapauksissa toimenpideperusteinen laskutus ei liene tavoitteen kannalta sopivin vaihtoehto. Kohtuullinen palkkio voitaisiin usein määritellä myös ottamalla lähtökohdaksi realisaatiotulokseen perustuva, kannustuselementin sisältävä ja rajatusti erillistoimenpiteillä täydennetty palkkio. Suomessa tuomioistuin ratkaisee viime kädessä palkkioita koskevat erimielisyydet, ja asioiden käsittelyn joutuisuus on selvittäjän ja pesähoitajan oikeusturvan kannalta perusteltua.

Ehdotuksen artiklan 28 mukaan menettelyihin liittyvät asiakirjat olisi voitava esittää sähköisesti. Tämä koskee nähdäkseni etenkin viranomaiselle toimitettavia asiakirjoja ja tältä osin sähköinen asiointi on jo turvattu Suomessa. Tavoite on kannatettava myös muissa jäsenvaltioissa. Kosti-järjestelmä voi tukea muutoin sähköpostilla tapahtuvaa viestien ja asiakirjojen vaihtoa, kuten on jo tällä hetkellä konkurssi- ja saneerausmenettelyjen osalta. Kuitenkaan ulkomaisilla velkojilla ei ole toistaiseksi pääsyä Kosti-järjestämään. Velkojien menettelyllisen yhdenvertaisuuden takaamiseksi pääsy voitaneen järjestää myös ulkomaisille velkojille, mikä voidaan ottaa huomioon Kosti-järjestelmää kehitettäessä.

Ehdotuksen artiklassa 29 säädettyjen menettelyjen vuosittaista tilastointia koskevien vaatimusten osalta on huomattava, että sopimusperusteisten uudelleenjärjestelyjen tilastointia ei ole vielä toteutettu Suomessa virallismenettelyjen tilastointia vastaavalla tavalla. On arvioitava, miten tiedot erityisesti näistä menettelyistä kerätään ja olisiko tietojen saattaminen julkiseen rekisteriin perusteltua. Kosti-järjestelmää voitaneen tarvittaessa hyödyntää tietojen keräämisessä ja tilastoinnissa myös näiden järjestelyjen osalta.

Konkurssiasiamies

Helena Kontkanen

Konkurssiylitarkastaja

Annika Smalén